

LUND UNIVERSITY

Ska vi lyssna på oraklet? – Att använda Delphimetoden inom pedagogisk forskning och utveckling.

Wihlborg, Jonas

2011

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Wihlborg, J. (2011). *Ska vi lyssna på oraklet? – Att använda Delphimetoden inom pedagogisk forskning och utveckling.*. Artikel presenterad vid Lunds universitets pedagogiska utvecklingskonferens 2011 , Lund, Sverige.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Paper

Ska vi lyssna på oraklet? – Att använda Delphimetoden inom pedagogisk forskning och utveckling.

Jonas Wihlborg

Institutionen för hälsa, vård och samhälle

Vid Lunds Universitet pågår en omfattande utbildningsverksamhet. Målet med flertalet utbildningsprogram och kurser är att ge studenterna en generell examen samt i vissa fall även en yrkesexamen. Ett vanligt incitament för den studerande att genomföra en utbildning på universitetet är att bli attraktiv på arbetsmarknaden. I samhället återfinns krav på de färdigutbildade studenternas anställningsbarhet och användbarhet inom sitt område. I arbetet med Bologna-processens genomförande låg fokus på de lärandemål som de studerande skall uppnå och ett omfattande arbete genomfördes med att förändra och förnya utbildnings- och kursplaner, där den pedagogiska grunden för undervisningen förändrades i enlighet Högskoleverkets instruktioner. Delar av detta arbete genomfördes av lärarkåren själva, utan medverkan från avnämare eller andra samhällsföreträdare. Detta försatte oss i en situation där vi genomfört en genomgripande och välgrundad förändring av utbildningar och kurser, ofta utan att förankra dessa hos företrädare för de områden där de färdiga studenterna skall arbeta och verka. Inom vissa områden, som genomgår en snabb utveckling, har vi traditionellt haft svårt att följa med samtiden. Aktiv medverkan av externa företrädare i utvecklings- och planeringsarbete är ovanligt och i vissa fall har vi endast kursutvärderingar, alumni och enskilda utsagor att bygga vår utbildningsplanering på. Detta visar sammantaget på ett stort behov av reflektion inom området. Med utgångspunkt i Högskoleverkets tankar att universiteten har tre huvuduppgifter, forskning, utbildning och samverkan (Högskoleverket, 2011), där framförallt samverkan med företag och myndigheter betonas, finns det skäl för att närma sig samhället från universitets sida.

En möjlig lösning på detta problem kan vara att definiera vilka kompetenskrav som ställs inom ett yrkesområde för att utforma utbildningsprogram och kurser att anpassas till en föränderlig verklighet. En metod som passar väl för ändamålet är Delphimetoden (RAND 1969). Metoden har sedan 1950-talet använts inom ett stort antal forskningsområden. En Delphistudie kan betraktas som en kartläggning av expertsyn på området inför vidare studier varför den lämpar sig speciellt för utvärdering av områden där svårigheter att uppnå ett gemensamt synsätt finns. Metoden syftar främst till att uppnå konsensus inom ett område där konsensus saknas (De Meyrick, 2003. Keeney, Hasson, McKenna, 2001). På senare tid är den frekvent använd för forskning bl.a. inom områden som socialt arbete, pedagogik, organisation samt hälso- och sjukvård (Barton, Armstrong, Preheim, Gelmon, Andrus, 2009. Bäck-Pettersson, Hermansson, Sernert, Björkelund, 2008. Hassan, Barnett, 2002.) Användandet av en Delphimetoden ger en unik möjlighet för en grupp av experter att kommunicera sina kunskaper och erfarenheter kring en komplex frågeställning (Hsu, Sandford, 2007. Kennedy, 2004. McKenna, 1994). Genom att deltagarna är anonyma för varandra minskar eventuell påverkan till följd av personens status, ställning eller personlighet (Keeney, Hasson, McKenna, 2006). Det finns ett antal exempel på modifieringar av metoden som har gjort metoden applicerbar i varierande sammanhang. Ett flertal utvärderingar av metodens validitet samt studier som diskuterar metodologiska problem har genomförts (Hsu, Sandford, 2007. Keeney, Hasson, McKenna 2006. Mullen, 2003. Powell, 2003. Williams, Webb, 1994) vilket talar för metodens relevans inom dessa områden. Primära

erfarenheter av användandet av metoden inom medicinsk pedagogisk forskning gör gällande att metoden uppvisar möjligheter till användning inom fler områden.

EXEMPEL PÅ ANVÄNDANDET AV DELPHIMETODEN

Vid presentationen exemplifierades användandet via ett pågående pedagogiskt forskningsprojekt inom ramen för ett-årigt utbildningsprogram på avancerad nivå där områdena kompetens och pedagogik belysts med Delphimetoden. Specialistsjuksköterskeprogrammet med inriktning ambulanssjukvård (LU, 2011) ges vid medicinska fakulteten och omfattar studier där de studerande erhåller, utöver sin yrkesexamen, även medicine magisterexamen (Master one-year) vid fullgjorda kursfodringar. Då programmet är ett av de senast tillkomna specialistsjuksköterskeprogrammen och specialområdet, ambulanssjukvård, är relativt nytt har ett omfattande arbete genomförts för att utveckla programmet kopplat till den kliniska kompetens som krävs inom ambulanssjukvården.

Högskoleförordningen ger endast kortfattade och generella rekommendationer för innehåll avseende programmets yrkesexamina (Högskoleverket, 1993). Medicinska fakultetens strategiska plan för utbildning på avancerad nivå anger att all utbildning skall stimulera studenter till att utveckla sin förmåga till samverkan med kliniken och förbereda den studerande för ett livslångt lärande i en föränderlig värld (Medicinska fakultetens framtid – Strategisk plan 2007-2011, Lunds universitet, 2006). I ljuset av detta pågår därför ett intensivt arbete med att definiera ambulansjuksköterskans kompetensområde utifrån ett utbildningsperspektiv.

Parallellt pågår en nationell diskussion mellan ledningsansvariga, utbildningsinstitutionerna, fackförbund och riksföreningar för att definiera vilken kompetens som är önskvärd för den yrkesverksamma specialistsjuksköterskan. Kopplingen mellan klinisk kompetens och utbildningsprogrammets pedagogik är ofta i fokus i denna diskussion och olika förslag till pedagogisk utveckling med studentens lärande i centrum diskuteras.

Svensk sjuksköterskeförening (SSF) anger sex olika huvudområden för utbildning på avancerad nivå (Svensk sjuksköterskeförening, 2010) som de anser bör ligga till grund för såväl innehåll som pedagogik inom specialistsjuksköterskeprogrammen. Nätverket för utbildare av ambulansjuksköterskor anser att dessa områden bör beaktas vid utbildningsplanering. Högskoleverkets senaste utredning inom området (Högskoleverket, 2010) ger inga riktlinjer på detaljnivå rörande utbildningsprogrammen varför dessa ges stor frihet att utformas lokalt. Socialstyrelsens tidigare publicerade yrkesbeskrivning är idag inaktuell och inga planer finns på publicering av förnyade riktlinjer. Den nationella forskningen i ämnet är begränsad (Suserud, 2005. Suserud, Dahlberg & Dahlberg, 2003) och är idag delvis inaktuell när kraven förändrats på den yrkesverksamma specialistsjuksköterskan.

Behovet av en samsyn inom området är stort. Den snabba utvecklingen inom ambulanssjukvården kombinerat med ett relativt nytt utbildningsprogram har medfört att universitetet fått en viktig roll i utvecklandet av de blivande specialistsjuksköterskornas kompetens. Den pedagogiska processen i utbildningen är i behov av revidering för att möta de förändrade kraven från den kliniska verksamheten. Syftet med studien är att beskriva en erfarenhetsförankrad bild av den nödvändiga kliniska kompetensen för ambulansjuksköterskor och därigenom öka möjligheten att ta fram ett kondenserat underlag för förbättring av specialistsjuksköterskeutbildningens pedagogiska process. De specifika frågeställningar som användes var: Vad anser verksamma ambulansjuksköterskor, avnämare och andra experter att ambulansjuksköterskan behöver klara av i sin kliniska verksamhet om några år? Samt: Vad anser verksamma ambulansjuksköterskor, avnämare och andra experter om hur utbildningen bör utformas för att uppnå detta?

Ett strategiskt urval av informanter gjordes där en bredd av expertkunskap och erfarenheter efterfrågades. Informanterna var främst yrkesverksamma inom ambulanssjukvården nationellt med undantag för enstaka informanter som representerar annan specifik expertis. Antalet informanter som inkluderades i studien var cirka 40. Till följd av flera faktorer såsom; stor arbetsbelastning på informanterna, organisatoriska förändringar eller andra okända faktorer (Powell, 2003) beräknas ett bortfall av informanter på 0-5. Diskussion förs kring det antal informanter som är optimalt för en Delphistudie (Hsu & Sandford, 2007. Keeney, Hasson & McKenna, 2005) kopplat till resultatvärderingen. Datasamling genomförs med hjälp av elektroniska enkäter. Studiens genomförbarhet ökar markant när logistik kring intervjuutgången underlättas genom att fysiska möten ej är obligata för studiens genomförande. Konfidentialitet för den enskilde informanten kan erhållas då endast ansvarig för studien har tillgång till informanternas kontaktuppgifter samt studiens material.

Inför studiens första steg definieras problemområdet samt tematisering utifrån innehåll görs. Informanterna informeras initialt om studiens design samt frågeställning. Därefter uppmanas informanterna att skriftligen ge förslag kring de fastställda temana. Enkäten består huvudsakligen av öppna frågor där den enskilde informanten ges möjlighet att detaljerat beskriva sina synpunkter på området utifrån egna expertkunskaper samt erfarenheter. Informanternas svar analyseras med kvalitativ analys (Burnard, 1991) och sammanställs i form av tematiserade listor av innehåll utan inbördes gradering. I steg 2 utformas ännu en enkät där informanterna får ta del av en sammanställning av samtliga informanternas förslag till de utbildnings- och kompetensområden. I enkäten graderar informanterna de olika delarnas individuella betydelse enligt en fyrgradig skala. En statistisk analys av enkätsvaret genomförs och redovisas med central- och spridningsmått. De variabler som graderats högt av majoriteten av informanterna kommer att användas som underlag för enkät i steg 3. I steg 3 tar informanterna del av analysen från steg 2 varefter ännu en enkät besvaras. Nu tar informanterna åter ställning till variabelernas relevans i förhållande till det övergripande syftet. I enkäten används en fyrgradig skala för att gradera de enskilda delarna varefter en statistisk analys genomförs.

Resultat av enkätsvaren redovisas i form av central- och spridningsmått utifrån informanternas gradering. Resultatet skall sedan tolkas utifrån graden av samstämmighet mellan informanterna. Vid hög samstämmighet hos informanterna kring de individuella delarnas relevans i förhållande till studiens syfte kan man hävda att konsensus uppnås. Exakt vilken grad av samstämmighet som anses vara konsensusskapande är ännu ej fastställt. De variabler som identifierats med hög relevans i förhållande till studiens syfte samt med en hög grad av konsensus av informanterna kommer att redovisas som studiens huvudresultat.

Målet med studien är att kunna bidra till att definiera kompetensområdet för ambulanssjuksköterskan, med fokus på pedagogik och utbildningsplanering. Sekundärt är det troligt att det sker en viss påverkan på expertgruppens medlemmar och därigenom det kollektiva nationella kunskapsområdet. Återkoppling planeras via vetenskaplig publikation samt konferensdeltagande vid nationella ämneskonferenser

SAMMANFATTNING

Delphimetodens styrka ligger i förmågan att undvika personligt tyckande och påverkan av oegentlig åsiktsbildning till följd av ålder, kön, erfarenhet, ställning, auktoritet, prestige, osv. Metoden syftar till att snabbt uppnå konsensus inom ett komplext område, och som bieffekt utvecklas expertgruppen avseende förståelse inom det undersökta området. Metoden kan

dessutom användas till att förutspå framtida utveckling och får anses vara en väldigt flexibel metod som vida utkonkurrerar en enkel enkätundersökning. Utmaningen vid användandet av metoden inom pedagogisk forskning är framförallt tolkning av resultatet samt implikation inom ordinarie pedagogiska verksamhet. Det finns en möjlighet att lyssna på oraklet när det gäller utbildningsplanering, gärna med representanter från samhället utanför universitetets väggar och givetvis bör vi göra detta.

REFERENSER

- De Meyrick, J. (2003). The Delphi method and health research. *Health education*, 103, No 1.
- Keeney, S., Hasson, F., McKenna H. (2001). A critical review of the Delphi technique as a research methodology for nursing. *International journal of nursing studies*, 38.
- Barton, A., Armstrong, G., Preheim, G., Gelmon, S., Andrus, L. (2009). A national Delphi to determine developmental progression of quality and safety competences in nursing education. *Nursing outlook*, 57.
- Burnard, P., 1991. A method of analysing interview transcripts in qualitative research. *Nurse Education Today* 11 (6), 461–466.
- Bäck-Pettersson, S., Hermansson, E., Sernert, N., Björkelund, C. (2008). Research priorities in nursing - a Delphi study among Swedish nurses. *Journal of clinical nursing*, 17.
- Hassan, T., Barnett, D. (2002). Delphi type methodology to develop consensus on the future design of EMS systems in the United Kingdom. *Emergency Medical Journal*, 19.
- Hsu, C-C., Sandford, B. (2007). The Delphi technique: Making sense of consensus. *Practical assesment, Research and Evaluation*, 12.
- Högskoleverket. (2011). *Högskoleverket*. Hämtad 110601: www.hsv.se
- Högskoleverket. (2010). *Utbildning på avancerad nivå*. Tillgänglig: www.hsv.se
- Kennedy, H.P. (2004). Enhancing Delphi research: methods and results. *Journal of advanced nursing*, 45(5).
- McKenna, H. (1994). The Delphi technique: a worthwhile research approach for nursing? *Journal of advanced nursing*, 19.
- Medicinska fakultetsstyrelsen. (2010). Utbildningsplan, Specialistsjuksköterskeprogram inriktning ambulanssjukvård. (Elektronisk) Hämtad 100606: http://portal.omv.lu.se/Portal/avancerad_niva/spec/ambulans/start_201001/uk_planer
- Keeney, S., Hasson, F., McKenna H. (2006). Consulting the oracle: ten lessons from using the Delphi technique in nursing research. *Journal of advanced nursing*, 53(2).
- Lunds Universitet. (2011) *Utbildningsplan, VASPS/AMBU Specialistsjuksköterskeprogram inriktning ambulanssjukvård*. Hämtad 110601: <http://portal.omv.lu.se>
- Mullen, P. (2003). Delphi: myths and reality. *Journal of health organization and management*, 17, No 1.
- Powell, C. (2003). The Delphi technique: myth and realities. *Journal of advanced nursing*, 41(4).
- RAND (1969). *The Delphi method*. The RAND corporation
- Suserud, B-O. (2005). A new profession in the pre-hospital care field--the ambulance nurse. *Critical care nursing*, 10, pp 269-271.
- Suserud, B-O. Dahlberg, B. Dahlberg, K. (2003). Initial assessment in ambulance nursing. Part one. *Emergency nurse*, 10, pp 13-17.
- Svensk Sjuksköterskeförening. (2010). *Svensk sjuksköterskeförenings strategi för utbildningsfrågor*. (Elektronisk) Tillgänglig: www.swenurse.se.
- Williams, P., Webb, C. (1994). The Delphi technique: a methodological discussion. *Journal of advanced nursing*, 19.